GDCB actiedag 5 oktober 2021 – CoP circulair aanbesteden

Opname: https://cloud.vc-docs.be/index.php/s/f2XEN5k4A5CbNsk

Aantal deelnemers: online 5 deelnemers + facilitator / on site 11 deelnemers

Presentatoren: Jonas Voorter, Rik Neven, Kris Blykers, Veerle Labeeuw

Miro: https://miro.com/app/board/o9J_lDauu6I=/

Verslag

Doelstellingen CoP:

- Leren van elkaar
- Knelpunten & uitdagingen uit de praktijk van het circulair aanbesteden
- Inspirerende cases en voorbeeldbestekken uit de praktijk verzamelen en delen
- In kaart brengen welke bouwformules circulair bouwen toelaten

Verslag

- We zoeken voorbeelden van projecten waar circulariteit werd ingebracht: Molens Van Orshoven, 't Centrum, afdeling AWV project innovatief beton, MIA proeftuin in Limburg en West-Vlaanderen voor wegenbouw met focus op efficiënte samenwerking, kantoor door Van Roey met technieken als dienst voor 20j, project wijkrenovatie Pixie met accent op circulariteit, voorbeeld uit UK over stormbescherming van de Thames met C2C certificering .
- Gebruik van labels: juridisch is het niet mogelijk om exclusief een label te eisen, men moet de mogelijkheid bieden om op een andere manier aan te tonen dat men aan de voorwaarden voldoet. Dit werkt allicht wel ontradend voor aanbieders die het label of certificaat niet hebben.
- Binnen Interreg NSR ProCirc werd een schema ontwikkeld met de stappen in het aanbestedingsproces, dit schema wordt gebruikt om uitdagingen, oplossingen, tools en voorbeeldcases in kaart te brengen volgens het aanbestedingstraject. Dit schema wordt gebruikt om de input van de deelnemers te structureren tijdens de CoP.

Welke knelpunten zijn er?

- Design & build, vb. Circul'air project in Leuven: er was geen aanbieder in eerste instantie, vermoedelijk vanwege het lage budget. Vanaf wanneer is D&B levensvatbaar?
    - Optie om studiekosten apart te nemen voor de voorbereiding van een kwalitatief dossier.
    - Moeilijk om groot consortium te coördineren & te zorgen dat iedereen uit de kosten komt.
    - Concurrentiegerichte dialoog vraagt meer inspanningen, die maakt extra kosten
    - Bvb. 3-5 mio is een richtbedrag om uit de kosten te raken
    - Is er een andere plaatsingsprocedure meer geschikt hiervoor? Vb. traject van 'open oproep' en aannemer in vroeger stadium betrekken (fase definitief ontwerp) om het gebouw zo flexibel en aanpasbaar mogelijk te ontwerpen – minder nood om strak af te lijnen dan bij D&B. In dit voorbeeld 2 traps-procedure (selectie& gunning van

aannemer loopt samen met het ontwerp) openbare aanbesteding met onderhandeling

- Het is logisch om naar deze procedures te grijpen bij circulaire projecten omdat je meteen met veel partners rond de tafel zit.
- Early adopters die nu vooral experimenteren met circulariteit botsen nu soms tegen bepaalde knelpunten. Hopelijk zal het in de toekomst, wanneer de transitie verder staat, duidelijker worden hoe deze circulaire aspecten kunnen worden geïntegreerd of gedefinieerd in aanbestedingen. Door acceptatie in de markt kan het ook meer common practice worden.
- Er zijn zeer veel verschillende strategieën mogelijk om aan circulariteit te werken. Nu wordt er vaak gefocust op 1 of enkele, in de toekomst komen deze hopelijk meer samen.
- Concurrentiedialoog vraagt veel tijd en middelen, 2 staps-procedure met mededinging (eerste selectie kandidaten > schetsontwerp + presentatie & feedback > offerte verdedigen & vragenlijst > ev. nog een extra toelichting op vragen > gunning) kan een alternatief zijn voor grote projecten om wel voeling te hebben met de noden van de opdrachtgever.
- Voor kleine werken kan het zinvol zijn om eerst een ontwerper aan te duiden die circulariteit integreert in zijn ontwerp en kan je achteraf de werken traditioneel aanbesteden.
- Alternatieve businessmodellen en urban mining bijvoorbeeld op dit moment vooral haalbaar bij de grote dossiers, dit moet vanaf begin worden meegenomen.
- Circulair bouwen vraagt een andere manier van samenwerken. Groot belang van rolverdeling bij circulair bouwen, inzet van expertise & vertrouwen. Kleine aannemers zijn niet altijd mee met de nieuwe technieken of het vraagt te veel inspanning. Iedereen heeft zijn rol en expertise, belangrijk om ze te delen en samen naar oplossingen te zoeken. De architect kan een belangrijke rol spelen, maar zeker ook de aannemer mee laten denken, betrekken en zijn expertise inzetten. Vertrouwen tussen de verschillende partners en in het bouwproces is cruciaal. Wie draagt de verantwoordelijkheid als er na een aantal jaar iets mis loopt? Dit gaat nauw samen met het vertrouwen. Dan is een bouwteam aangewezen, maar is dit ook haalbaar voor kleine projecten?
- Bij MIA project is de bouwteamformule gebruikt voor kleinere projecten in wegenbouw. Er is dus wel de mogelijkheid, vergt aandacht voor een nieuwe manier van samenwerking. Hier heeft de overheid een rol in te spelen.
- Scope van de opdracht/circulariteit die je voor ogen hebt bepaalt mee de keuze vb. de procedure. Vb. case hoofdkantoren aquafin GDCB project – engineer & build (deels renovatie, deels nieuwbouw) C-calc gebruikt om oorsprong van materialen naar de werf in kaart te brengen. Dit werd gebruikt om het ambitieniveau van de indieners in te schatten. Hierbij is het belangrijk hoeveel % van de punten er op gezet wordt, die nemen de opdrachtnemers in acht om hun inzet te bepalen. => kies 1 focus en probeer daar zo ver mogelijk te gaan. **Weging van criteria** is heel belangrijk om de markt te sturen naar duurzaamheid.
- TCO als gunningscriterium Vb. AAS – prijs wordt dan meteen ook een kwalitatief criterium. Technieken as a service ligt niet voor de hand, zou in DBME moeten – er is een lange component nodig. Dit moet vanaf het begin goed doordacht worden door de opdrachtgever zodat de juiste procedure en omschrijving worden gekozen. Ook innovation partnership ligt niet voor de hand. Moeilijkheid ligt in de begroting die in

steden voorzien is op 6 jaar, dit moet eerst aangepakt worden voor er anders kan worden aanbesteed. Dit is een belangrijke bottleneck. Soms ook focus op investeringskost, energiekost wordt vaak nog apart gezien en is an sich al een onzeker gegeven. Aanpak zoals bij Kamp C waarbij een maximum budget gegeven wordt is ook verfrissend.

- Inzoomen op criteria: technische specificaties, selectie & gunnigscriteria, uitvoeringsvoorwaarden. Die bieden ruimte om incentives te creëren. De mogelijkheden hangen ook af van de gekozen procedure. Vb. Advies Nl overheid voor circulair bouwen: enkel prijs, beste prijs-kwaliteit of levenscycluskosten -> om impact te creëren mogen we enkel LCC gebruiken, dit zou de ambitie moeten zijn.
    - LCC -> van bouw tot exploitatie, dit zou een enig gunningscriterium kunnen zijn waarin de circulariteit vervat zit. Hoe gaan we dit berekenen? Hoe vervatten we geëxternaliseerde kost (milieu-impact bijvoorbeeld).
    - Vb. Materialen vergelijken op basis van ontginning, gebruikskost, gebruiksduur
    - Tools voor LCA zijn nog ontoereikend, is wel de weg vooruit in de toekomst. Het is wel nuttig om het concept levenscyclus denken al te lanceren, aanzetten van de markt om te denken in de richting van circulaire businessmodellen en de kosten-baten beter te verdelen + reductie van wrijving tussen de belanghebbenden.
    - GRO wordt nu wel gebruikt, weging en berekeningswijze is daarbij wel belangrijk om effectief impact te hebben. Bij Design & build vaak discrepantie in verwachtingen tussen opdrachtnemer en -gever, bij GRO wordt dit deels ondervangen omdat er een evenwicht is tussen zekerheid voor de klant en vrijheden voor de opdrachtnemer.
    - Score mag niet het ultieme doel worden, niet elk project is hetzelfde. Vb. bestaand patrimonium. Circulariteit is ook contextafhankelijk. Het kan wel een middel zijn, het bestek zal leidend blijven. VUB is een tool aan het ontwikkelen voor Brussel die inzet op veranderingsgerichtheid. Dit is met GRO momenteel nog moeilijk. Dit is dus nog in ontwikkeling. Wat is circulariteit *voor de opdrachtgever*? Goed uitmaken wat de visie en ambities zijn voor een bepaald project en hoe dit vorm gegeven wordt naar de markt toe. Circulair aanbesteden vanuit de noden, want als je te strikt bent sluit je misschien bepaalde oplossingen uit. Flexibiliteit kan ook een troef zijn. Circulariteit kan een ruim begrip zijn in een bestek. Hergebruik van materialen kan bijvoorbeeld moeilijk op voorhand worden vastgelegd omdat het afhankelijk is van de beschikbaarheid, dit kan aanleiding geven tot hoge risicomarges-> flexibiliteit is belangrijk, dit is moeilijk in een klassiek verhaal juridisch te verankeren.
    - Systemische barrière voor hergebruik: arbeid is veel hoger belast dan materiaal. Mogelijke oplossing in samenwerking met sociale economie?
    - Wordt traceerbaarheid van hergebruikte materialen opgenomen in bestekken? Dit lijkt nog toekomstmuziek. Vb. Materialenpaspoorten nu vaak private initiatieven zoals Madaster: transparantie tussen vraag en aanbod nodig om goed te kunnen functioneren, dit kan een knelpunt zijn – rol van de overheid. De opschaling van hergerbuik wordt beperkt door de onzekerheid van beschikbaarheid en gebrek aan kwaliteitsgaranties, de risico's zijn te groot. Zal dus beperkt blijven tot het vraaggestuurde, waarbij er zekere verkoop is. Nood aan opleiding van experten in recuperatie bij sloop/urban mining om een inventaris op te kunnen maken van wat gerecupereerd kan worden mét kwaliteitsgarantie. Logistiek systeem voor herbruikbare bouwmaterialen is nodig, ook om transportimpact te beperken.

- Beleidsprogramma circulair bouwen zet ook in op digitalisering (BIM, Blockchain,…)

Aan de slag met de poster uit de MIRO → in kaart brengen van jullie noden, ideeën,… zodat we hier binnen de COP verder aan de slag kunnen gaan.